

Αφορμή

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
yannis.kalo@gmail.com • no14me.blogspot.gr/

Θαλασσινό νερό

» Jessica Andrews

(μτφρ. Ουρανία Παπακωνσταντίνου, εκδόσεις Πατάκη)

Πριν έρθω στην Ιρλανδία, ζούσα στο Λονδίνο. Με συνέπαιρναν τα πολύχρωμα φώτα που καταύγαζαν τον ποταμό τη νύχτα και οι ορδές των μοντέρνων κοριτσιών με τα κοντροτάκουνα πέδιλα, κορίτσια γεμάτα υποσχέσεις για ένα μέλλον με τετράγωνα πάνινες τσάντες και φυτά εσωτερικού χώρου. Πίστευα πως αυτή ήταν η ζωή που έπρεπε να επιθυμώ. Δούλευα σ' ένα μπαρ κάθε βράδυ ενώ προσπαθούσα να σκεφτώ με ποιους τρόπους θα την κατακτούσα.

Δεν έμενε από πάντα στο Λονδίνο η Λούσυ. Γεννήθηκε αρκετά πιο βόρεια, σ' ένα διαφορετικό σύμπαν, στο Σάντερλαντ. Όταν άρχισε να αντιλαμβάνεται τον εαυτό της και να γνωρίζει τον κόσμο, η επιθυμία φύτρωσε. Οι ανέλπιστα καλοί βαθμοί φάνταζαν ένα διαβατήριο για μια καινούργια ζωή, λαμπερή και μποέμ, φιλόδοξη και ανάλαφρη. Η φαντασία συγκρούστηκε με τον ρεαλισμό, αναπόφευκτα. Η πόλη απέκτησε τις πραγματικές της, τερατώδεις διαστάσεις, ο ρυθμός εντάθηκε, τα ερεθίσματα μπουκώσαν τους υποδοχείς, τα λεφτά του φοιτητικού δανείου δεν φτούρησαν. Όταν ο παππούς της Λούσου πεθαίνει, εκείνη αφήνει το Λονδίνο και πηγαίνει να μείνει στο σπίτι του νεκρού στην Ιρλανδία, σε μια μικρή, ελάχιστη πόλη, παραδομένη στις διαθέσεις του ωκεανού. Και ξάφνου η μέρα απέκτησε περισσότερες ώρες, ο εαυτός της ήταν συνέχεια παρών. Συνήθιζε να περνάει εκεί τα καλοκαίρια της παιδικής της ηλικίας, με τη μητέρα και τον αδερφό της. Δεν είναι αυτή που ήταν τότε. Τώρα παλεύει με το ασθενές σήμα και την καχυποψία στο βλέμμα των κατοίκων. Ξεκινά να γράφει αυτό το ιδιότυπο ημερολόγιο.

Η Άντριους, στο λογοτεχνικό της ντεμπούτο, φλετάρει έντονα με την αυτομυθοπλασία αλλά δεν της παραδίδεται ολοκληρωτικά. Χαρίζει στη Λούσυ, με την οποία μοιάζουν σε αρκετά, μια πειστική πρωτοπρόσωπη αφήγηση για να πει την ιστορία της, μια ιστορία προσωπική καίτοι, στην πορεία της, ολοένα και πιο γνώριμη και οικεία. Η αφήγηση, σύγχρονη της ημερολογιακής καταγραφής, ξεκινά όταν η Λούσυ φτάνει στο άδειο πια σπίτι. Παράλληλα με την εξέλιξη της διαμονής της εκεί, η Λούσυ ενσωματώνει κομμάτια της ζωής της μέχρι να φτάσει στην Ιρλανδία. Ο αναγνώστης σταδιακά γνωρίζει τη Λούσυ που αρχικά τον ξαφνιάζει με τις αποφάσεις της, που δεν είναι σίγουρος πως την καταλαβαίνει, που λειτουργεί κάπως παρορμητικά, ωθούμενη ίσως από μια νεανική αφέλεια, μια διάθεση για νέες εμπειρίες. Η Άντριους σπίνει έξυπνα το μυθιστόρημά της, δημιουργώντας από την πρώτη σελίδα μια κορύφωση, μια καθοριστική στιγμή στη ζωή της Λούσυ, την απόφασή της να αφήσει πίσω της το Λονδίνο και τη ζωή της εκεί. Οι δύο αφηγήσεις μπλέκονται και εναλλάσσονται, μέχρι που προς το τέλος του βιβλίου θα συναντηθούν, τα κομμάτια του παζλ θα συμπληρωθούν, οι γωνιές θα φωτιστούν, οι απαντήσεις θα δοθούν. Είναι το αφηγηματικό όχημα της Άντριους για να αφηγηθεί μια ιστορία ενηλικίωσης.

Η Λούσυ πιάνει το νήμα από την αρχή και το ακολουθεί γραμμικά, έτσι η συγγραφέας βρίσκει τον απαραίτητο χώρο για να συνθέσει την ηρωίδα της, να της δώσει διαστάσεις, βάρος και όγκο, να την καταστήσει γνώριμη και οικεία στον αναγνώστη, ώστε αυτός να ταυτιστεί και να συναισθανθεί τα όνειρα, τους φόβους, τις φιλοδοξίες, τις απογοητεύσεις, την απομάγευση, όλα εκείνα μέσω των οποίων η Λούσυ περνά. Ο αποσπασματικός τρόπος με τον οποίο η Άντριους σπίνει την αφήγηση αποδεικνύεται λειτουργικός. Από τη μια, προσιδιάζει στην ημερολογιακή γραφή. Από την άλλη, υπακούει στον μηχανισμό της μνήμης, που επιλέγει, απορρίπτει, συγκρατεί, μεταπλάθει ή και τονίζει στιγμιότυπα από το παρελθόν, με τα δικά του κριτήρια σημαντικότητας ή μη. Αλλά, ταυτόχρονα, η αποσπασματικότητα αποτελεί και στοιχείο ταυτότητας της

αφηγήτριας, χαρακτηριστικό της γνώρισμα. Η Λούσυ αφηγείται σε πρώτο πρόσωπο την ιστορία της, επιχειρώντας να απαντήσει σε διάφορα ερωτήματα δικά της, να κατανοήσει και να αποφασίσει, η απόσταση ελπίζει να της επιτρέψει την καθαρή ματιά. Η Άντριους προσδίδει στην αφήγηση της Λούσυ έναν επιτακτικό χαρακτήρα. Η αφήγηση αυτή πρέπει να γίνει αυτή τη στιγμή, πριν να είναι αργά.

Γεννημένη το 1992, η συγγραφέας αποτυπώνει τη σύγχρονη με τον κόσμο γύρω της, την πολυπλοκότητα και τα περιθώρια για ευτυχία, και σε αυτό η ηλικία της παίζει σίγουρα καθοριστικό ρόλο. Ωστόσο, ο τρόπος με τον οποίο η Λούσυ προσπαθεί να συντονιστεί και να υπάρξει εντός του κόσμου αυτού είναι άρρηκτα συνδεδεμένος όχι μόνο με την ηλικία της αλλά και με τις ιδιαιτερότητες του κοινωνικού μικροκλίματος που την ακολουθεί από την πρώτη γήινη ανάσα της. Στο Θαλασσινό νερό, έστω και κάτω από την επιφάνεια του αμιγώς προσωπικού, το πολιτικοκοινωνικό είναι παρόν. Πίσω από την ιστορία της Λούσυ, ή και παράλληλα με αυτή, ένα ολόκληρο σύμπαν αποκαλύπτεται, μια γενιά που δεν αγωνίζεται επί ίσοις όροις και οι ευκαιρίες της είναι ελάχιστες, μια γενιά που αργά ή γρήγορα νιώθει τη ματαιώση να της κοπανά την πόρτα με μανία, σε κάποια στροφή του μονόδρομου που απλώθηκε μπροστά της, μια γενιά που διαδέχεται μια γενιά που είδε μεγάλο μέρος των κεκτημένων να της αφαιρείται, καθώς το πολιτικό ολοένα και ξεφτίζει. Επαρχίες και πόλεις που βυθίστηκαν σε ένα γκριζό πηχτό, το γκριζό της ανεργίας και του αδιέξοδου, συνώνυμα της αποτυχίας. Η λάμψη της μητρόπολης ταΐζεται από το γκριζό αυτό και η πείνα της δεν σβήνει.

Στη σύγχρονη λογοτεχνική παραγωγή, ιδιαίτερα σ' εκείνη που έρχεται από τη Μεγάλη Βρετανία και την Αμερική, είναι ορατή η επίδραση των πάσης φύσεως σεμιναρίων δημιουργικής γραφής αλλά και η αντιμετώπιση των χειρογράφων από τους επιμελητές. Αποτέλεσμα αυτών είναι βιβλία σίγουρα καλογραμμένα αλλά κάπως άψυχα μέσα στην τελειότητα τους, που ολοένα και μοιάζουν το ένα με το άλλο. Ίσως γι' αυτό να υπάρχει και αυτή η στροφή στην αυτομυθοπλασία, σαν μια δημιουργική διέξοδος, σαν μια απόπειρα επανεμφύσεως του υποκειμενικού στη λογοτεχνία. Το Θαλασσινό νερό είναι μια εξαίρεση, σίγουρα όχι η μόνη, παρότι αποτελεί καρπό της κυρίαρχης διαδικασίας παραγωγής. Και είναι εξαίρεση γιατί η Άντριους πετυχαίνει να εμψύσησει ψυχή στο κατασκευασμά της, το τεχνικά άρτιο και καλογαλισμένο κατά τα άλλα, να μην αναλωθεί στην ομφαλοσκοπία της Λούσυ, αλλά μέσω αυτής να επιχειρήσει να διακρίνει κάποια από τα συστατικά του κόσμου σήμερα, όχι από υποκρέωση αλλά επειδή δεν μπορεί να κάνει αλλιώς.

Αν και πάντα σε αυτές τις περιπτώσεις έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον το επόμενο βήμα, όταν οι προσδοκίες θα προυπάρχουν και θα βαραίνουν, το Θαλασσινό νερό ήταν μια αναπάντεχη αναγνωστική έκπληξη.